

БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД У КРИМІНОЛОГІЇ – сукупність прийомів, способів та процедур, що застосовуються в процесі збору та аналізу відомостей щодо особи, яка вчинила злочин, або може його вчинити, з метою запобігання злочину. Сутність методу полягає в зосередженні уваги на матеріалах біографічного характеру, які дають можливість скласти уявлення про характерні риси конкретної особистості, виходячи з наявної інформації про історію її становлення та розвитку.

Біографічний метод як концептуальний підхід до вивчення особистості заснований на уявленні про те, що особистість є «продуктом» власної біографії або історії свого життя. В основі цього методу пізнання унікальних особливостей конкретної людини лежить вивчення її індивідуального життєвого шляху (соціальний статус батьків, місце проживання, умови соціалізації, освіта, сім'я, місце роботи, друзі і т. ін.). Джерелом інформації можуть бути різноманітні документи, резюме, інтерв'ю, анкети, біографії та автобіографії, листи, щоденники, сторінки у соціальних мережах в Інтернеті, свідчення очевидців, характеристики з місця роботи, навчання, проживання, матеріали кримінальних справ, протоколи судових засідань, особові справи ув'язнених тощо.

Виникнення біографічного методу зазвичай пов'язують з чиказькою школою соціології, що сформувалась у першій половині 20 ст. у Чикаго (США). У 1920-ті чиказький соціолог К. Шоу вивчав підліткову злочинність, використовуючи написані на його прохання автобіографічні нотатки юних правопорушників, доповнені поліцейськими і судовими докумен-

тами, результатами медичних оглядів і т. ін. (див. *Шоу Кліффорд*). Сукупність цих даних він розглядав як «історію випадку». Первинно біографічний метод базувався на тому, що соціальну реальність можна цілком автентично, правдиво і з вичерпною повнотою реконструювати не тільки за об'єктивними фактами, зібраними статистиками, а й на основі думки людини про саму себе, її спогадів і біографічних свідчень.

Цей метод має певні недоліки. Слід урахувати, що думка людини про саму себе не завжди є об'єктивною. Критична оцінка біографічних даних надзвичайно важлива. Наприклад, біографічне інтерв'ю має бути не спонтанною розповіддю про своє життя, у ході якої респондент постійно відволікається на незначні подробиці, а збором інформації, що чітко організований і контрольований самим дослідником. Зазвичай респонденту повідомляють мету і завдання інтерв'ю, ставлять прямі запитання, просять зосередитися на ключових моментах, а де треба – розкрити сюжет більш детально. У процесі розповіді інтерв'юер-дослідник постійно ставить уточнювальні запитання, що є важливими не стільки для респондента, скільки для дослідника.

Застосування Б. м. у к. дає певні можливості передбачити вчинення злочину конкретною людиною в майбутньому та запобігти йому.

Лит.: Добренєков В. И., Кравченко А. И. Социальная антропология. М., 2005; Арнаутова Л. Биографический метод в юриспруденции. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Biograficeskii%20metod%20v%20iurisprudencii.pdf.

В. І. Тимошенко.